

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Utrùm peccatum mortale & veniale sint contra Dei legem, & finem
ejus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

R. ad 2. sensum S. Doctoris esse, non quod multa venialia, si maneant, æquare possint gravitatem unius mortalis; hoc enim aperte falsum est, cum peccata venialia, quantumcumque multiplicentur, neque tollant, neque minuunt habitum charitatis, sed solum actum ejus ac fervorem impediunt; nec poena temporaria, quam veniale meretur, quantumcumque multiplicetur, æquare possit poenam æternam, quam meretur mortale; sed quod venialia, si negliguntur & contemnantur, sensim ad mortale perpetrandum disponant, juxta illud Eccli. c. 19. *Qui spernit modica, paulatim decidet.*

R. ad 3. & 4. S. Doctorem loqui de poena Purgatorii, quæ acerbissima est, ut ipse dicit in Plal. 37. *Gravior, inquit, tamen erit illa ignis, quam quidquid potest homo pati in hac vita.* Nec aliud velle, quam ullum ita justum & sanctum hominem vix posse reperiri, qui poenam illam sine magna Dei misericordia evadere, & rectè e corpore in cælum avolare possit. Et verò his verbis, *Ve etiam laudabili, &c.* rationem reddit cur sit oraturus pro matre sua, cujus tamen sanctitatem tantopere commendaverat; & ne quis hoc miretur, dicit justorum vitam, quantumvis laudabilem, vix ac ne vix quidem, si divina misericordia removeatur, carere culpis venialibus acerbissima Purgatorii poena expiandis.

ARTICULUS III.

Utrum peccatum mortale & veniale sint contra Dei legem, & finem ejus.

DE mortali dubium non est, quod sit contra legem Dei, & finem ejus. Et verò hæc peccati descriptio, dictum, vel factum, vel concupitum, supple formaliter, vel saltem interpretativè, contra legem Dei, & alia similes, propriè conveniunt saltem peccato mortali, & lex divina propriè prohibet saltem peccatum mortale. Præterea, finis legis est charitas, ut dicitur 1. ad Timoth. c. 1. quatenus scilicet lex divina eò spectat, ut diligamus Deum ex toto corde, & proximum sicut nosmetipsos. At mortale peccatum charitati opponitur: qui enim mortaliter peccat, nec diligit, nec potest diligere Deum super omnia in sensu composito peccati. Unde peccatum mortale charitatem expellit, neque cum ea, saltem de lege ordinaria, manere potest in eodem subjecto. Item de peccato veniali apud Catholicos omnes indubitatum est, quod non sit contra finem legis, quia cum peccato veniali diligimus Deum super omnia, & proximum sicut nosmetipsos. Unde peccatum veniale non expellit charitatem. Superest igitur una difficultas; utrum scilicet peccatum veniale sit contra legem Dei. Negant alii, ut Alexander, Bonaventura, &c. quibus faver S. Thomas q. 88. a. 1. ad 1. & dicunt veniale non esse contra, sed præter legem: Sed argumenta, quibus utuntur, probant tantum peccatum veniale non esse contra charitatem, quæ est finis legis. Alii verò affirmant, cum quibus sit

RESPONSIO.

Omne peccatum veniale est contra legem Dei, sive perfectè, sive imperfectè.

Prob. Quia omne peccatum veniale est actus, vel quasi actus moraliter malus: nam vel est moraliter malus, vel moraliter bonus aut indifferens. Non est autem moraliter bonus aut indifferens; alioqui non esset peccatum. Superest igitur, ut sit actus vel quasi actus moraliter malus. Atqui omnis actus vel quasi actus moraliter malus adversatur legi divine naturali: adversatur enim rectæ rationis dictamini, quod est intrinsecum & essentielle complementum legis divine naturalis. Ergo, &c.

Dixi autem, sive perfectè, sive imperfectè. Pro quo, *Nota.* Peccatum veniale aliud est veniale ex genere suo, quod scilicet ex genere suo non est contra charitatem, quæ est finis legis, ut verbum otiosum, risus nimius, &c. Aliud verò ex imperfectione operis,

quod ex genere suo habet, ut possit adversari charitati, ita ut sola imperfectio operis faciat, ut ne adversetur. Subdividitur in veniale ex subreptione, quod veniale est, quia non est plenè deliberatum; tales sunt subiti motus iræ, invidia, &c. quibus semi-plenè tantum voluntas consentit; & veniale ex parvitate materiæ, quod scilicet propter materiæ parvitatem notabile nocumentum non affert proximo. Tale est furtum unius oboli. Porro veniale ex genere suo est perfectè contra præceptum legis, leviter præcipiens vel prohibens, ut cum quis deliberatè mentitur. Item veniale ex parvitate materiæ est perfectè contra præceptum legis, prohibens vel præcipiens graviter quidem pro materia gravi, leviter verò pro levi materia, ut cum quis deliberatè furatur unum obolum diviti. At veniale ex subreptione est tantum imperfectè contra præceptum legis, aliquid graviter præcipientis vel prohibentis, ut cum quis subitaneo rei graviter illicitæ desiderio, imperfectè & ante plenam deliberationem consentit.

Quæres, in quo differant inter se peccatum mortale & veniale? *R.* Primam inter mortale & veniale differentiam in eo positam esse, quod peccatum mortale sit legis divine transgressio gravis, veniale verò levis tantum. Unde oriuntur plures alia differentia. Nam 1. mortale est gravis injuria Dei; veniale, levis tantum. 2. Mortale est gravis offensa Dei, & quidam contemptus illius, saltem interpretativus; veniale leviter tantum offendit Deum, & illum nullo modo contemnit. 3. Mortale dissolvit amicitiam cum Deo; veniale non dissolvit. 4. Mortale dignum est privatione gratiæ, & supplicio æterno; veniale non est dignum. 5. Mortale extinguit charitatem; veniale fervorem ejus impedit tantum. 6. Mortale tollit ordinem necessarium ad finem ultimum; veniale utilem tantum & congruum. 7. Mortale constituit saltem interpretativè finem ultimum in creatura, cui peccator adhæret, spreto & relicto Deo; veniale non constituit. 8. Mortale dat Deo jus graviter odio habendi, veniale leviter tantum indignandi. 9. Mortale inducit reatum poenæ æternæ; veniale verò reatum poenæ temporalis tantum.

Quæres, utrum peccatum veniale fieri possit mortale, vel contra?

R. 1. Peccatum veniale non fieri mortale per solam multiplicationem actus, & ita multa venialia non facere unum mortale. *Prob.* ex S. Thoma qu. 88. ar. 4. in O. ubi sic loquitur: *Quod ex multis peccatis venialibus integraliter constituatur unum peccatum mortale, falsum est: non enim omnia peccata venialia de mundo possunt habere tantum de reatu, quantum unum peccatum mortale; quod patet ex parte durationis: quia peccatum mortale habet reatum poenæ æternæ: peccatum autem veniale reatum poenæ temporalis. Patet etiam ex parte poenæ damni: quia peccatum mortale meretur carentiam visionis divine, cui nulla alia poena comparari potest. Patet etiam ex parte poenæ sensus, quantum ad vermem conscientia: licet forte quantum ad poenam ignis non sint impropportionabiles poenæ. Ex quibus verbis sic argumentor.* Si aliqua venialium multitudo æquivaleret uni mortali, aliqua venialium multitudo tantum haberet de reatu, quantum habet unum mortale. Atqui nulla venialium multitudo, quantumcumque supponatur, habere potest tantum de reatu, quantum habet unum mortale. Nam v.g. unum mortale habet reatum poenæ æternæ. At nulla venialium multitudo, quantumcumque supponatur, facere potest reatum poenæ æternæ, sicut nulla poenarum temporalium collectio, quantumcumque supponatur, facere potest poenam æternam; cum nulla finitorum collectio facere possit infinitum. Ergo, &c.

Obj. Famulus qui singulis diebus furatur domino suo unum denarium, singulis vicibus non peccat, nisi venialiter; & tamen si per totum annum perseveret in furto, contrahit peccatum mortale. Ergo multa venialia faciunt unum mortale. *R.* neg. consequ. Contrahit enim peccatum mortale, non quia collectio venia-

venialium, quibus singulis vicibus minutam summam furatus est, uni mortali aequivaler; sed quia minuta successivè furando, tandem pervenit ad summam, quæ ad peccatum mortale sufficit, & eam retinendo peccat mortaliter, cum sub mortali teneatur eam restituere. Adde quod à principio & deinceps singulis vicibus, non venialiter, sed mortaliter peccaverit, etiam minuta tantum singulis vicibus furando, si à principio & deinceps furatus est ex affectu furandi etiam minuta tantum, quacumque occasione data; hic enim affectus mortaliter malus est.

R. 2. omne peccatum mortale ex genere suo, posse esse veniale intra eandem speciem; at nullum peccatum veniale ex genere suo posse esse mortale, nisi in alia specie. *Prob. 1. pars.* Nam omne peccatum mortale ex genere suo potest esse veniale, vel ex indeliberatione actus, ut patet in subito motu superbiæ, vel invidia, cui imperfectè tantum consentit voluntas; vel ex parvitate materiæ, ut patet in actu, quo quis minutam summam furatur diviti. *Prob. 2. pars.* Quia mendacium v. g. quod est veniale ex genere suo, non potest esse mortale, nisi in duobus casibus. 1. Si illi addatur circumstantia graviter mala, & speciem mutans, ut si quis mentiatur propter homicidium perpetrandum. 2. Si mentiens ita ad mendacium afficiatur, ut ad mentendum paratus sit ad legem aliquam graviter obligantem transgrediendam.

R. 3. eundem actum posse esse successivè veniale & mortale. *Prob. 1. de actu interiore.* Nam idem desiderium rei graviter illicitæ initio est solum peccatum veniale, si voluntas ei imperfectè tantum consentit initio; & postea est mortale peccatum, voluntate ei perfectè consentiente; & vicissim initio est mortale, si voluntas ei perfectè consentit initio, & postea fit veniale, si voluntas desinat ei perfectè consentire. *Prob. 2. de actu exteriori.* Quia manente eodem actu exteriori, potest actus interior, à quo exterior imperatur, è mortali fieri veniale, & è veniali fieri mortale peccatum, sive supponatur manere idem specie & numero, sive supponatur non manere: nam si malitia actus exterioris varietur per solam variationem obligationis, potest actus interior supponi manere idem specie & numero: at non potest, si malitia actus exterioris varietur per variationem motivi.

R. 4. eundem numero actum posse simul habere malitiam peccati mortalis, & peccati venialis. Nam v. g. si quis mentiatur propter grave furtum faciendum: actus ejus duplicem habet malitiam, unam oppositam veritati, quæ levis est, & alteram oppositam justitiæ, quæ est gravis. Propriè tamen loquendo, idem numero actus non potest dici peccatum mortale & veniale, quia propriè loquendo, peccatum mortale non dicitur nisi per exclusionem malitiæ tantum venialis, sicut veniale non dicitur, nisi per exclusionem mortalis malitiæ.

Quæres. quomodo discerni possit peccatum mortale à veniali? R. cum peccatum veniale sit triplex, unum scilicet ex genere suo, alterum ex parvitate materiæ, & tertium ex indeliberatione actus; ad discernendum veniale à mortali tres regulas assignari posse. Prima ex obligatione præcepti, secunda ex quantitate materiæ, tertia ex perfecta vel imperfecta deliberatione petitur.

Prima regula. Obligatio præcepti, contra quod peccatur, potest cognosci duobus modis, nempe ex Scriptura, si in ea continetur; & ex ratione naturali, si non continetur in Scriptura. 1. Itaque si præceptum continetur in Scriptura, Scripturæ verba ponderanda sunt. Nam si dicat eos, qui tale præceptum violant morte dignos esse, aut regno cælesti excludendos, aut abominabiles esse, aut aliud quid simile, sufficeret significare, gravem esse præcepti obligationem, proindeque peccatum quod contra illud committitur, esse mortale ex genere suo. 2. Si præceptum neque in divina, neque in humana Scriptura continetur, tunc ad rationem naturalem recurendum est, & considerandum utrum materia præcepta per se multum vel parum proficit ad charitatem Dei & proximi servandam.

Simonnet Theol. Tom. 5.

Item utrum per transgressionem præcepti graviter lædatur virtus aliqua ex iis quæ homini maximè necessariae sunt. Quod si materia præcepta multum prodest ad servandam charitatem Dei & proximi, aut virtus aliqua homini maximè necessaria graviter læditur per transgressionem præcepti, signum est gravem esse præcepti obligationem, & consequenter peccatum, quod contra præceptum committitur, esse ex genere suo mortale. Secus verò, obligatio præcepti levis est, & ita peccatum est veniale ex genere suo.

Secunda regula. Si vel ex Scriptura, vel ex naturali ratione constet præceptum obligare graviter, tunc ulterius considerandum est, utrum per quamlibet materiæ quantitatem graviter lædatur virtus, quæ est finis præcepti, an non. Nam si ad gravem virtutis læsionem requiritur materiæ gravitas, levitas materiæ excusat à peccato mortali, quantumvis præceptum sit grave, & in re magni momenti; quia leviter à præcepto gravi deficere, perinde est ac leve præceptum transgredi; & ita peccatum, quod ex genere suo mortale est, veniale est ex parvitate materiæ. Quenam autem sit materia gravis, vel levis, prudenti judicio relinquatur judicandum ex natura virtutis, ex cujus affectu aliquid præcipitur, vel prohibetur.

Tertia regula. Si præceptum grave est, & materia gravis, tunc ulterius adhuc considerandum est, utrum consensus hominis fuerit plenus & perfectus, an non. Quod si consensus non fuit plenus & perfectus, tunc peccatum, quod mortale est ex genere suo, veniale est ex subreptione, seu ex indeliberatione actus. Tunc autem consensus censetur fuisse plenus & perfectus, quando consentiens advertit ad malitiam actus, aut poruit & debuit advertere. Quod ex circumstantiis, in quibus consensus, prudenti judicio æstimandum relinquatur.

ARTICULUS IV.

Utrum peccatum mortale malitiam habeat aliqua modo infinitam.

Nota. Non agitur hic de malitia purè morali, quam habet peccatum mortale, quæ naturam rationalem graviter dedecet; hanc enim malitiam omnino finitam esse, facile consentiunt omnes: sed de malitia theologica, quam habet quæ Deum graviter offendit, eumque aliquo modo contemnit. Pro quo distinguenda est duplex malitia infinita, una scilicet infinita simpliciter, altera verò infinita secundum quid tantum. Malitia simpliciter infinita, in ratione scilicet malitiæ, esset ea, quæ infinitos haberet gravitatis gradus, virtualiter inter se distinctos, ita ut illos per mentem successivè distinguenti & numeranti, impossibile esset omnes pertransire, & ad ultimum pertingere: infinitum enim simpliciter in aliqua ratione dicitur illud quod in ea ratione successivè pertransiri & exhaustiri non potest; vel, si vis, malitia simpliciter infinita esset ea, quæ careret termino extrinseco, & qua proinde non posset dari majus in ratione mali, sicque vel formaliter vel eminenter contineret omnem malitiam possibilem.

Malitia infinita secundum quid in ratione malitiæ, est ea, quæ indivisibiliter superat malitias alias inferioris ordinis plures & plures, ac graviiores & graviiores in infinitum; non quia plures & plures, ac graviiores & graviiores in infinitum habet gradus malitiæ, virtualiter divisibiles, sed quia est superioris ordinis, ad quem alias, quantumcumque multiplicentur, non possunt pertingere; vel, si vis, quia habet quandam, ut ita loquar, in ratione mali excellentiam, qua infinito intervallo excedit, non divisibiliter, sed indivisibiliter, malitias alias alterius ordinis, & quæ in se simpliciter tamen finita est, quia in suo ordine habet terminum extrinsecum, cum ab aliis ejusdem ordinis superari possit. Unde non dicitur, nisi secundum quid, & cum addito di-

Ad 2. mi.